

Handläggare
Elin Sundberg
Telefon: 08-50835884

Till
Arbetsmarknadsnämnden
den 1 oktober 2024

**Yttrande över remiss av Betänkandet
Offentlighetsprincipen eller insynslag –
Allmänhetens insyn i enskilda aktörer inom
skolväsendet (SOU 2024:28) och den
kompletterande promemorian
Offentlighetsprincipen med lätttnadsregler för
mindre enskilda huvudmän i skolväsendet**

Remiss från kommunstyrelsen, KS 2024/888

Arbetsmarknadsförvaltningens förslag till beslut

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.
2. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att justera paragrafen omedelbart.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat betänkandet *Offentlighetsprincipen eller insynslag – Allmänhetens insyn i enskilda aktörer inom skolväsendet* (SOU 2024:28) och promemorian *Offentlighetsprincipen med lätttnadsregler för mindre enskilda huvudmän i skolväsendet* till arbetsmarknadsnämnden för yttrande. Arbetsmarknadsförvaltningen avgränsar synpunkterna i yttrandet till de delar som rör komvux.

Arbetsmarknadsförvaltningen är positiv till de olika förslag som presenteras om att stärka insynen i utbildningsväsendet. Arbetsmarknadsförvaltningen konstaterar att betänkandets förslag där enskilda utbildningsanordnare inom komvux omfattas av offentlighetsprincipen ger mest likvärdig insyn för allmänheten. Förslaget innebär dock en ökad administration för enskilda utbildningsanordnare och en risk för att mindre aktörer avstår från att bedriva komvux på entreprenad.

Både betänkandet och promemorian innehåller förslag om preciseringar i skollagen om kommunens skyldighet att tillförsäkra sig insyn i avtal med utbildningsanordnare som bedriver komvux på

entreprenad. Arbetsmarknadsförvaltningen bedömer att det ger en viss ökad insyn och utgår från hur komvux på entreprenad styrs genom avtal. Det finns dock en risk för bristande likvärdighet om kommuner bedömer förfrågningar från allmänheten om uppgifter hos enskilda utbildningsanordnare olika.

Bakgrund

Skolinformationsutredningen har haft i uppdrag att föreslå en långsiktig lösning för att säkra tillgången till skolinformation. Det är viktigt för att myndigheter och kommuner ska kunna utföra sina författningsreglerade uppgifter och för att elever och föräldrar ska ha en god tillgång till information inför skolval. Bakgrunden till att utredningen tillsattes var att statistikmyndigheten SCB år 2020 ändrade rättstillämpningen, vilket innebar att uppgifter om enskilda huvudmän och skolenheter blev sekretessbelagda.

Skolinformationsutredningen lämnade ett delbetänkande 2023 med förslaget att Skolverket tar över insamling av uppgifter från SCB. Arbetsmarknadsnämnden ställde sig då positiv till förslaget, men såg samtidigt en risk för ökade administrativa kostnader för förvaltningen (dnr AMF 2023/444).

Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat Skolinformationsutredningens slutbetänkande *Offentlighetsprincipen eller insynslag – Allmänhetens insyn i enskilda aktörer inom skolväsendet* (SOU 2024:28) och Utbildningsdepartementets kompletterande promemoria *Offentlighetsprincipen med lätttnadsregler för mindre enskilda huvudmän i skolväsendet* till arbetsmarknadsnämnden för yttrande. Arbetsmarknadsförvaltningen avgränsar sitt yttrande till de delar som rör komvux. Tyngdpunkten i förslagen rör ofta enskilda huvudmän, vilket inte berör komvux där kommunen alltid är huvudman.

I slutbetänkandet redovisar Skolinformationsutredningen i huvudsak två uppdrag:

- För- och nackdelar med att införa offentlighetsprincipen för fristående aktörer inom utbildningsväsendet, inklusive komvux på entreprenad.
- Hur en insynsprincip kan utformas för enskilda huvudmän och enskilda utbildningsanordnare inom komvux.

Den kompletterande promemorian beskriver ytterligare ett förslag om hur offentlighetsprincipen kan införas i utbildningsväsendet, med fokus på lätttnadsregler för mindre enskilda huvudmän.

De föreslagna författningsändringarna i skolinformationsutredningens betänkande föreslås träda i kraft den 1 juli 2026. I promemorian föreslås istället att de föreslagna författningsändringarna ska träda i kraft 1 januari 2027.

Betänkandets förslag att införa offentlighetsprincipen i privata aktörer på skolområdet, inklusive komvux på entreprenad. Skolinformationsutredningen beskriver hur offentlighetsprincipen kan införas hos privata aktörer. Utredningen håller till stora delar med om, och bygger vidare på, tidigare utredningar om att införa offentlighetsprincipen (*Ökad insyn i fristående skolor*, SOU 2015:82, och *Ökad insyn i välfärden*, SOU 2016:62). Utredningen föreslår i likhet med tidigare utredningar att rätten att ta del av allmänna handlingar hos myndigheter i tillämpliga delar också ska gälla handlingar hos huvudmän för fristående skolor, förskolor och fritidshem, privat anordnad komvux samt utbildning i folkhögskolor som motsvarar komvux i sfi. De privata aktörerna ska även jämföras med myndigheter vid tillämpningen av offentlighets- och sekretesslagen. Arkivlagen (1990:782) ska gälla även för allmänna handlingar hos de privata aktörerna.

Endast handlingar som hör till den offentligt finansierade delen av verksamheten hos de privata aktörerna ska omfattas av offentlighetsprincipen. De privata aktörerna ska få ta ut en avgift för kopior av allmänna handlingar. Kommunerna ska vara arkivmyndighet och ha tillsynsansvaret för de enskilda huvudmännens och privata utbildningsanordnarnas hantering av arkiven. Kommunerna ska få bestämma avgifter för arkivtillsyn samt ta ut en avgift vid övertagande av arkiv i enlighet med självkostnadsprincipen.

För komvux på entreprenad innebär förslaget att offentlighetsprincipen blir tillämplig hos den enskilda anordnaren när avtal har tecknats med kommunen. Det gäller den del av komvux som överläts på entreprenad och finansieras av offentliga medel. När avtalet mellan kommunen och den enskilda utbildningsanordnaren upphör bedriver utbildningsanordnaren inte längre någon offentligt finansierad verksamhet. Enligt utredningens förslag innebär det att dessa aktörer då upphör att jämföras med myndigheter. Den enskilda utbildningsanordnaren av komvux ska då lämna sitt arkiv till den kommunala arkivmyndigheten inom tre månader. Utbildningsanordnaren behöver därefter inte ansvara för arkivet eller förfrågningar om allmänna handlingar i den delen. De handlingar som arkiverats kan i stället begäras ut från kommunens arkivmyndighet.

Betänkandets förslag att införa en insynslag för enskilda huvudmän och precisera krav på insyn i avtal för komvux på entreprenad

Skolinformationsutredningen föreslår att en insynslag införs med syfte att tillgodose allmänhetens intresse av insyn i enskilda huvudmän. Komvux på entreprenad omfattas inte av den föreslagna insynslagen eftersom det är kommunen som är huvudman även för den verksamhet som bedrivs av en enskild utbildningsanordnare.

I syfte att uppnå så likvärdig insyn som möjligt mellan komvux på entreprenad i olika kommuner, samt i förhållande till fristående förskolor, skolor och fritidshem föreslås istället förändringar i kraven på de avtal som kommuner sluter med privata utförare av komvux. Kommunerna har redan idag en skyldighet att tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som lämnas över när kommunen sluter avtal med en privat utförare av komvux (10 kap. 9 § kommunallagen 2017:725). Denna skyldighet enligt kommunallagen föreslår utredningen preciseras genom en ny bestämmelse i skollagen. Förslaget innebär att om en kommun överlämnar uppgifter inom komvux på entreprenad ska kommunen, för att ge allmänheten insyn i verksamheten, genom avtalet tillförsäkra sig tillgång till handlingar från den överlämnade verksamheten som anges utredningens förslag till insynslag 2 kap. 1–5 §§. I dessa paragrafer i den föreslagna insynslagen anges vilka handlingar som omfattas av rätten till insyn. Dessa är:

- Handlingar som rör elever, exempelvis betyg och individuell studieplan.
- Handlingar som rör personal, exempelvis ansökningshandlingar, scheman och löner.
- Räkenskapshandlingar, exempelvis årsredovisning, årsbokslut och verifikationer.
- Verksamhetsanknutna handlingar, exempelvis budget, utbildningskoncept eller dokumentation av åtgärder mot diskriminering eller kränkande behandling.

Promemorians förslag om avgränsning i förslaget om offentlighetsprincip och alternativt förslag för att försäkra insyn i enskilda utbildningsanordnare inom komvux

I promemorian finns ytterligare förslag på hur offentlighetsprincipen kan införas hos enskilda huvudmän, men med vissa lättnader för mindre huvudmän och utan att införa en insynslag. Förslaget innebär att offentlighetsprincipen görs tillämplig i fristående förskolor, skolor och fritidshem genom ändringar i offentlighets- och sekretesslagen (OSL) och att det införs lättnadsregler i OSL för mindre huvudmän. Rätten att ta del

av allmänna handlingar bör däremot enligt promemorian inte gälla enskilda utbildningsanordnare inom komvux.

Promemorian föreslår istället att bestämmelserna i skollagen preciseras för att öka insynen vid entreprenad inom komvux. Om en kommun överlämnar uppgifter som avser utbildning inom komvux på entreprenad ska kommunen, för att ge allmänheten insyn i verksamheten, genom avtalet tillförsäkra sig tillgång till fyra typer av handlingar som hör till den verksamhet som omfattas av avtalet. Dessa handlingstyper är desamma som Skolinformationsutredningen listade i sitt förslag till insynslag: handlingar som rör elever, handlingar som rör personal, räkenskapshandlingar och verksamhetsanknutna handlingar.¹ När det gäller komvux på entreprenad är därför Skolinformationsutredningens förslag till preciseringar i skollagen och promemorians förslag snarlika i sak, i och med att de handlingstyper som listades i förslaget till insynslag istället listas direkt i skollagen enligt promemorians förslag.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom utveckling- och utredningsstaben vid arbetsmarknadsförvaltningen i samarbete med avdelningen Vuxenutbildning Stockholm och den administrativa staben.

Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter och förslag

Arbetsmarknadsförvaltningen konstaterar i likhet med betänkandet att information om enskilda anordnare av komvux redan idag finns tillgänglig hos kommunerna, eftersom kommunen är huvudman för utbildningen. Både Skolinformationsutredningens och promemorians förslag bidrar dock till ökade möjligheter till insyn.

Synpunkter på Skolinformationsutredningens förslag om att införa offentlighetsprincipen

Arbetsmarknadsförvaltningen konstaterar att Skolinformationsutredningens förslag som innebär att enskilda utbildningsanordnare inom komvux omfattas av offentlighetsprincipen ger mest likvärdig insyn för allmänheten, vilket är positivt. Det är viktigt att myndigheter och allmänhet försäkras en god insyn i utbildningsverksamhet, oavsett om det är en offentlig eller enskild aktör som bedriver verksamheten.

Arbetsmarknadsförvaltningen bedömer att förslaget innebär en ökad administration för enskilda utbildningsanordnare, vilket i sin tur innebär ökade kostnader för kommunen som upphandlar utbildningen. Privata aktörer upplever redan att det finns svårigheter

¹ Vissa handlingar som listas under varje handlingstyp i Skolinformationsutredningens förslag till insynslag är inte tillämpliga i komvux och har därmed tagits bort, exempelvis åtgärdsprogram.

att bedriva komvux. Verksamheten bedrivs ofta genom tidsbegränsade avtal, med flera olika kommuner och med flera kursstarter per termin. En risk som förvaltningen identifierar är att mindre aktörer inom komvux ser de nya kraven på att kunna hantera och lämna ut allmänna handlingar som ytterligare ett hinder för att ingå avtal. Det kan därför bli ännu svårare än idag att sluta avtal med anordnare inom vissa bristyrken som exempelvis industriteknik, vvs och bygg, och anläggning.

Synpunkter på förslagen om att precisera bestämmelser i skollagen om krav på insyn i avtal för komvux på entreprenad När det gäller komvux på entreprenad ger både Skolinformationsutredningen och Utbildningsdepartementets promemoria förslag på preciseringar i skollagen om att kommunen ska tillförsäkra sig insyn i avtal med utbildningsanordnare. Arbetsmarknadsförvaltningen konstaterar att det ger viss ökad insyn och utgår från hur komvux styrs genom avtal med enskilda utbildningsanordnare. Arbetsmarknadsförvaltningen ser också fördelar med att båda förslagen preciserar vilka handlingar som ska omfattas av insyn i komvux på entreprenad. Det ger en tydlighet kring vilka handlingar som ska tillgängliggöras, vilket bidrar till en likvärdighet i hela landet och underlättar både för kommuner och enskilda utbildningsanordnare. Vidare bedömer arbetsmarknadsförvaltningen att det innebär en ökad administration och därmed ökade kostnader att begära in information och lämna ut fler handlingar till allmänheten om enskilda utbildningsanordnare.

Förslagen om ökade krav på insyn i avtalen kan förtydligas gällande när en kommun ska använda sig av sin möjlighet till insyn. Det finns annars en risk att kommuner hanterar och bedömer förfrågningar från allmänheten om uppgifter hos enskilda utbildningsanordnare olika. Om allmänheten efterfrågar information som finns hos en enskild utbildningsanordnare, och som kommunen kan få tillgång till genom avtalet, är kommunen då skyldig att begära in informationen från den enskilda utbildningsanordnaren? Detta kan förtydligas.

För allmänheten kan det också uppfattas som att kommunen blir en mellanhand, i jämförelse med att direkt kunna vända sig till den enskilda utbildningsanordnaren med sin förfrågan. Möjligheten för kommunen att tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i verksamheten som utförs på entreprenad finns också endast under avtalsperioden. På flera sätt ger därför Skolinformationsutredningens förslag om att offentlighetsprincipen ska gälla även enskilda utbildningsanordnare inom komvux mest likvärdig insyn i verksamheten för allmänheten både under och efter avtalsperioden.

Karina Uddén
Arbetsmarknadsdirektör
Arbetsmarknadsförvaltningen

Pernilla Unell
Tf. Utvecklingschef
Arbetsmarknadsförvaltningen

Bilaga

1. Remiss av Betänkandet Offentlighetsprincipen eller insynslag – Allmänhetens insyn i enskilda aktörer inom skolväsendet (SOU 2024:28) och den kompletterande promemorian Offentlighetsprincipen med lättnadsregler, KS 2024/888

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Karina Uddén, Arbetsmarknadsdirektör	2024-09-18
Pernilla Unell, Tf. Utvecklingschef	2024-09-18